

MITT STOCKHOLM: **HORNSGATSPUCKELN**

Hornsgatan i Stockholm hör inte till de mest publikfriande av stadens stråk. Den två kilometer långa gatan har i över hundra år ansetts monoton, tråkig och grå. Men den har något unikt som uppväger allt det negativa – den berömda puckeln.

AV KEROLD KLANG

KEROLD KLANG
Journalist, Stockholms-
krönikör och illustratör

Stockholm gassar i sommarens tropikhetta. På Hornsgatspuckeln har de många konstgallerierna, konsthantverkarna och designbutikerna ställt upp dörrar och plockat ut krukväxterna och trädgårdsmöblerna på trottoaren. Svala vindar in i de solgassade lokalererna är inte att räkna med, men med hjälp av ett välkomnade yttre – och innehavaren själv läsande tidningen på en pinnstol utanför – lyckas man vädra in en och annan fotgängare.

Sommarstiltjen bryts av en guide som maktigt svettar sig uppför den stensatta puckeln med en grupp – givetvis japanska – turister i släptåg. Det visar sig vara en guidning i Millenniumstrilogins fotspår. Någonstans här på Mariaberget, på vars södra slutning Hornsgatspuckeln löper, bodde nämligen den fiktive romanhjälten Michael Blomqvist.

Med slingrande gator mellan sjuttonhundratalsskvarter som bär på medeltida anor har Mariaberget med Hornsgatspuckeln i litteratur och poesi liknats vid ett stycke Gamla Stan som lossnat, seglat över vattnet och klängt sig fast på Söder. Det ligger något i det, Mariaberget med puckelns kåkar som kulissfasad har föga att göra med söderromantikens röda stugor, plank och täppor. Stenhusen, det pågående konstnärslivet – ännu i dag med viss bohemisk anstrykning – och puckeln som ett sedan länge grundmurat kluster för konst, hantverk och design, förstärker ytterligare besökarens upplevelse av att befinna sig i kulturreservatet Gamla Stan.

Det var år 1902 som Hornsgatspuckeln kom till efter en breddning och delvis sänkning av Hornsgatan som redan då var den hårt trafikerade landsvägen och trafikryggraden ut ur staden mot städerna söder om Mälaren. Egentligen fanns puckeln långt tidigare, men då i skepnad av Hornsgatans backe över Mariaberget med de gamla stenhusen på norra sidan och Maria kyrkogård på den södra. Det var här som gatuanläggarna stötte på problem. En sänkt gatubacke skulle lämna bergets fjorton åldriga hus mot Hornsgatan uppe i luften utan förbindelse med den nya gatan. Resultatet blev att norra körbanan och husen behölls parallellt med den nya lägre sträckningen som drogs över kyrkogården. Rygggraden blev rakare men fick också sin puckel.

Men det var smärtsamt för äldre Stockholmare att se den av träkåkar, låga stenhus och trädgårdar kantade landsvägen förvandlad till dagens djupa autostrada mellan höga hyreshus som vintertid skymmer solen. Pressen talade om att ”operationen lyckades men patienten avled”. I den långa planeringen skulle även puckeln bort, men ingreppet sköts på framtiden då samtliga hus på Mariaberget i så fall måste rivras.

Min barndomsrelation till Hornsgatspuckeln inskränker sig till ett tidigt sextiotalsbesök hos Alberts Herrkläder med föräldrarna för att köpa en kavaj. Det blev en brun som jag aldrig gillade, och synen av Hornsgatspuckeln i forskningsringen blev ytterligare en av besökets

” Pressen talade om att ”operationen lyckades men patienten avled”.

tivelaktigare behållningar. Rivningsfastigheterna på höjden stod i framskridet förfall med masonittäckta fönster, läckande tak och fuktskadade fasader. Men det var också då som det vände. Stadens kulturinstanser fick med hjälp av en ökande folkopinion – trettio år tidigare ledd av politikern Anna Lindhagen och konstnären Isaac Grünevald – upp ögonen för puckelns och Mariabergets kvaliteter. Området fredades och 1968 påbörjades upprustningen som kom att pågå i två decennier.

Vid den tiden hade puckeln och berget sedan långt tillbaka erövrat kulturarbetarstämpeln. De omoderna och billiga lägenheterna drog tidigt till sig både bildkonstnärer och levnadskonstnärer. Georg och Hanna Pauli, Nils Kreuger, Eugén Jansson, Zorn, Taube och Cornelis bodde alla på Mariaberget. I dag återfinns här bland annat Björn Ranelid, Ernst Brunner, artistparet Efva och Eva och konstnärerna Carl Johan de Geer och Marianne Lindberg de Geer. Puckeln och bergets kommersiella inriktning på konst, hantverk och design har vuxit fram organiskt och har föga att göra med gentrifieringen på annat håll där upprustning och höjda hyror slagit ut den sociala strukturen. I fallet med Mariabergets och puckelns renoveringar kan vi med fog påstå att patienten överlevt.

Foto: Karold Klang

Bildtext.

Foto: Karold Klang

Bildtext.

När sommaren falnar vaknar Hornsgatspuckeln. I september startar traditionsenligt vernissagesäsongen som pågår hela vintern. På torsdagar och under helgerna ledsagar trottoarernas utställda marschaller konstpubliken genom snödrivorna till de många evenemangen. Ärevördigare konstgallerier i city har föraktfullt benämnt puckelns hyresgäster som "rödvinsgallerier". Kanske är de bara avundsjuka på folkligheten och mångfalden, puckeln bjuder i dag på allt från pop art, foto och grafik till traditionell olja. Det modernistiska överväger, även om en svaghet för nostalgiska målade Stockholmsmotiv återfinns, kanske som en turisteftergift. Antikbodas har puckeln få av, och symptomatiskt finner man bland fotogenlampor och jugendstatyetter inslag av modern design från femtiotalet och framåt. Nytt och gammalt interagerar på puckeln och så kommer det vara även framöver.

Vid Hornsgatans östra ände har totalombyggnaden av Slussen börjat. Trafikkaos och avstängda körfält blir vardagsmat under några år. Men det bekommer inte de ockra och gula kulturkåkarna på puckeln tio meter över normalgatunivån. De överlevde sjuttio år av rivningshot och har hittills upplevt tre versioner av Slussen. Puckeln och berget är i dag omistliga och oantastbara delar av det gamla Stockholm och huvudstadens kulturliv. ■

Foto: Christian von Essen

Bildtext.

]] Nytt och gammalt interagerar på puckeln och så kommer det vara även framöver.

Foto: Christian von Essen

Bildtext.

Foto: KeroldKlang

Bildtext.

KULTUR & NÖJEN PÅ HORNSGATAN

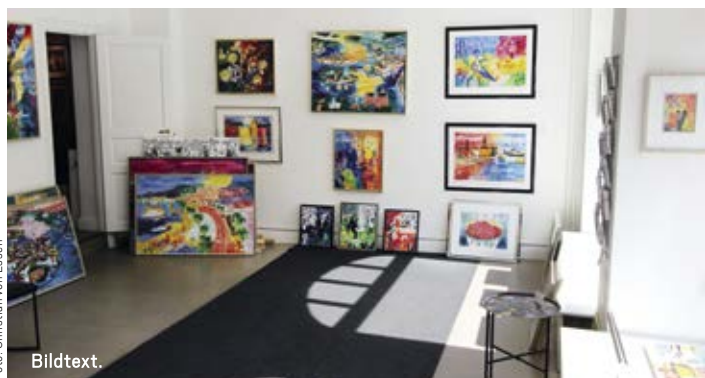

Foto: Christian von Essen

Bildtext.

Foto: Christian von Essen

Bildtext.

Den okända puckeln

Brännkyrkagatan 18-22

Även Hornsgatans gamla parallellgata Brännkyrkagatan fick en puckel för bättre trafikframkomlighet. Planerna som fanns att fylla ut och återställa den nedschaktade backen har nu övergivits.

Efva Attling

Hornsgatan 44

Fotomodellen Efva Attling slog igenom som sångerska, gifte sig med kollegan Eva Dahlgren och är numera världskänd smyckedesigner och silversmed. På adressen, ett stenkast från Efvass hem, ligger en av hennes två exklusiva Stockholmsbutiker.

Götes hus

Hornsgatan 34

Götes hus är puckelns äldsta byggnad med årtal 1668 ovanför portalen. Det bastanta huset klarade Maria församlings förödande brand den 19 juli 1759 då hundratals gårdar ödelades.

Maria Magdalena Kyrka

Hornsgatan 27

Maria kyrka blev av med tio meter kyrkogård när Hornsgatan backiga södra körbana sprängdes ned. Skalderna Stagnelius (1793-1823) och Nicananders (1799-1839) gravar intill puckeln flyttades då närmare kyrkan och lades vanvördigt nog under en gemensam ny gravsten trots att de inte var släkt. Intill kyrkan, som byggdes 1588-1634, kan också Evert Taubes (1890-1976) bystkröna gravvård beses.

Kaolin

Hornsgatan 50

Sveriges enda renodlade keramikkooperativ bildades 1978 och har allt sedan dess varit omtalat för sin förstklassiga design. I butiken, som också är utställningslokal, visas tidvis konst och föremål från ledande internationella keramik.

Vänligt för yngre barn

Hornsgatan 48

Att stiga in i leksaksbutiken Rödbroka för yngre barn är som att ta ett steg in i sjuttioalet när det var som bäst. Här finns vänliga originalleksaker man aldrig ser hos de stora kedjorna. Här kan man finna originella presenter som även vuxna uppskattar. I lokalen intill finns butik Juliet som specialiserar sig på svenskdesignade färgglada barnkläder. Även här tycks sjuttioalets mystis vara närvarande.

The Tea Center of Stockholm

Hornsgatan 46

En gammeldags kolonial atmosfär råder hos the Tea Center, som likt flera butiker på puckeln har sina rötter i sjuttioalet. I den doftande affären finns mängder av tésorter för både finsmakaren och den jäktade frukostslurparen som vill ha variation.

Maria Maruschka

Hornsgatan 36

Ett välkänt konfektionsnamn som står för tidlös egenskräddad design i naturmaterial har här sin butik. Alternativer och kulturfolk handlar gärna här sina plagg i lin, kashmir och ull.

The Glassery

Hornsgatan 42

Sveriges enda galleri för enbart glas-konst. Här kan man köpa svenskt och utländskt glasarbete i senaste design. Det handlar mer om exklusiv inredning och prydnad än om rena bruksföremål.

Tårtan

Hornsgatan 32

Café Tårtan är en bit svensk teve-historia. Här utspelades på 70-talet den komiksurrealistiska tv-serien Tårtan som handlade om tre galna sjömän som fåfångt försökte livnära sig som bagare. Serien skapades av Carl Johan de Geer som i dag bor i grannskapet.

Carlbergsga huset

Hornsgatan 24

År 1731 köpte stadsarkitekten Johan Eberhard Carlberg ett trähus som han lät riva. Stenhuset han byggde på tomten anses i dag vara "ett vackert exempel på klassicistisk arkitektur". Observera att det gamla borgarhuset, som räddades 1986 från svårt förfall, har kvar sitt tegelpannetak.

Pustegränd

Hornsgatan 24-26

En av Stockholms mer originella gränder. Den ledde tidigare ned till ett nu försvunnet färjeläge. Hur gränden fått sitt namn förstår både den som stegar upp för grändens trappor eller väljer att flåsa upp för den stensatta backen vid sidan av trappan.

» Café Tårtan är en bit svensk teve-historia.

Foto: Christian von Essen

Bildtext.

Vinskänkens hus

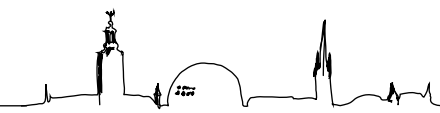
Hornsgatan 4

Puckeln är egentligen två. På "lillpuckeln" nära Slussen ligger vinskänken Hans Marschalks hus från 1640-talet där han drev värdshuset Svanen. Bellman med kompisar härjade vilt här i puckelns nog äldsta hus.

Blås & knåda

Hornsgatan 26

Ett av puckelns tretton gallerier har blivit ett känt begrepp inom svensk konsthantverk. Blås & knåda drivs av ett glas- och keramikkollektiv med ett fyrtiotal konstnärer. Galleriet ligger i det höga jugendhuset som är puckelns både yngsta och ståtligaste byggnad.

HORNSGATSPUCKELN

Kungsträdgården - Swedish for Royal Garden - is probably the most relaxed and international meeting point in Stockholm's city centre, both for tourists and Swedes. If there is any place in Stockholm where the whole world meets to have a coffee and a chat during summer, it is Kungsträdgården. As a park and as a large, open amusement and entertainment space, the king's old garden has a very proud history.

BY KEROLD KLANG

As a child, I saw Kungsträdgården with Paris. Spring in Paris is trendy and fashionable and fully romantic and refreshingly modernistic, all at the same time, and has therefore been a constant feature in commercials and on film. On the first warm day in spring, our family always took a walk to Kungsträdgården, but at a distance of two blocks away, the enticing smells from the grill bars and the food stalls pervaded the air. Then we got closer, of the newly awakened trees, the lampposts and globes, the large urns with newly planted tulips, the balloon-sellers, and the crowds in their Sunday best. Vanilla ice cream stands, budding trees and spring sunshine, street life and high spirits - surely Kungsträdgården was a Parisian boulevard. Anyway, that's how the fifties and I saw it!

An early morning in May 2014, I bicycle to Tehuset (the Tea House) in Kungsträdgården for this year's first cup of coffee at an outdoors cafe. During the night, DJ Steve Angello has attracted 35 000 youths to the park for the annual house party. The remnants of the wild party have already been cleared away and where all the dancing took place last night, people now celebrate Horse Day, featuring an exhibition of trotting horses and the day's races broadcast live on a big screen. And one event after another will follow all through summer - festivals, rock concerts, outdoor dances, restaurant days, exhibitions, commercial jippos, and maybe a hastily organised celebration of a football team that's won an

Bildtext.

Bildtext.